



Briuselis, 2026 m. vasario 2 d.
(OR. en)

5928/26

Tarpinstitucinė byla:
2025/0412 (NLE)

ENV 84
CLIMA 42
SOC 46
ENER 41
ECOFIN 142
COMPET 136
RECH 36
EDUC 25
CULT 12

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPREZ
gavimo data:	2025 m. gruodžio 17 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generalinei sekretorei Thérèse BLANCHET
Komisijos dok. Nr.:	COM(2025) 1026 final
Dalykas:	KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI Naujasis europinis bauhausas: nuo vizijos prie įgyvendinimo

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2025) 1026 final.

Pridedama: COM(2025) 1026 final



Strasbūras, 2025 12 16
COM(2025) 1026 final

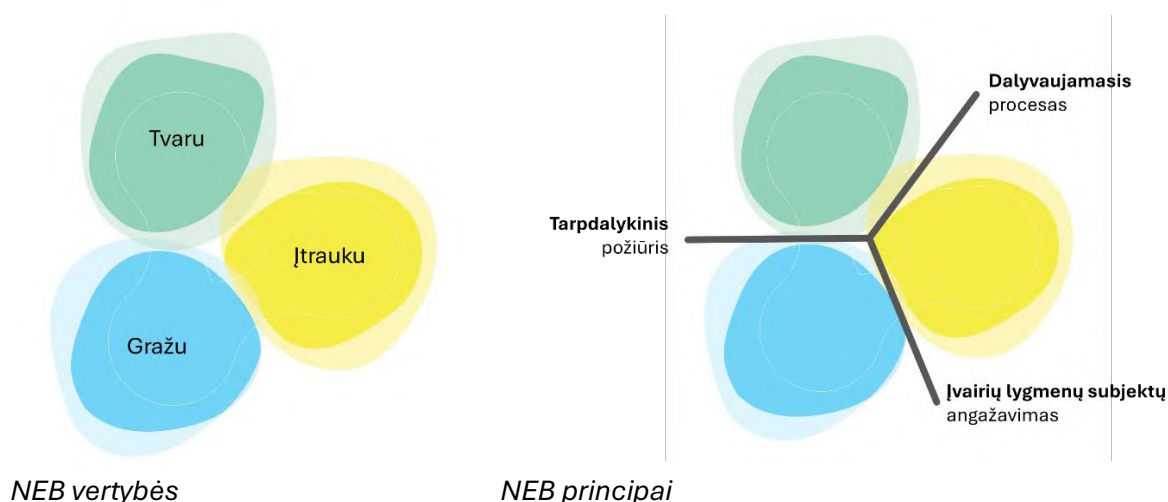
**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

Naujasis europinis bauhausas: nuo vizijos prie įgyvendinimo

1. ĮVADAS

Europos piliečiai ir įmonės susiduria su kaip niekad dideliais ir sudėtingais iššūkiais: nuo geopolitinių poslinkių ir grėsmių saugumui savame žemyne iki trejopos planetos krizės, technologinių pokyčių ir grėsmių jų demokratijai ir vertybėms. Normalu, kad šiais netikrumo kupiniais laikais piliečiai nerimauja, todėl labai svarbu **užtikrinti nuspėjamumą, atverti perspektyvą, skatinti inovacijas ir kurti erdves, stiprinančias bendrystės bei saugumo jausmą ir gerinančias gyvenimo kokybę.**

Būtent tai daroma įgyvendinant Naujojo europinio bauhauzo (NEB) iniciatyvą. Ši 2020 m. Komisijos Pirmininkės Ursulos von der Leyen pradėta iniciatyva **įgalina žmones, bendruomenes ir įmones drauge ieškoti novatoriškų pozityvią ateitį kurti padedančių sprendimų**, apimančių įtraukties, tvarumo ir kokybiško gyvenimo aspektus.



NEB tikslas – laikantis novatoriško, permainas skatinančio ir principu „iš apačios į viršų“ pagrįsto požiūrio, **lemti žmonėms ir įmonėms apčiuopiamus pokyčius vietoje.** Per penkerius metus NEB tapo **judėjimu, kuris apima daugiau kaip 700 projektų visoje Europoje ir už jos ribų, gyvybingą** beveik 2 000 organizacijų **bendruomenę**, pasiekiančią milijonus žmonių, ir nacionalinių institucijų tinklą, atliekantį jungties su vietos lygmeniu funkciją. Įvairūs 2021–2025 m. vykdyti mokslinių tyrimų, bandomieji ir parodomieji projektai (įperkamo būsto rajonų demonstravimo, statybos skaitmenizacijos spartinimo, meninio dalyvavimo vietos bendruomenėse) rodo, kad kurti įtraukią, tvarią ir kokybišką apstatytą aplinką įmanoma ir kad tokia aplinka gali patraukti daugiau piliečių ir padėti didinti atsparumą bei konkurencingumą.

Atėjo metas, remiantis pastarųjų metų patirtimi ir pamokomis, **NEB iniciatyvą išplėsti ir pakylėti į aukštesnį lygį, nes ji veiksmingai įgalina pereiti prie švarios energijos** ir diegti inovacijas Europoje ir už jos ribų. Šiame komunikate išdėstomi ateinančių metų NEB politikos tikslai ir nustatoma konkrečių veiksmų, kuriais siekiama skatinti inovacijas ir didinti atsparumą bei tvarumą, sistema. Kad šio komunikato poveikis būtų didesnis, prie jo pridedamas subsidiarumo principą visiškai atitinkantis pasiūlymas dėl Tarybos rekomendacijos¹ valstybėms narėms.

NEB dėmesio centre išlieka apstatytoji aplinka. Ji – labai svarbi kasdienio piliečių gyvenimo dalis, turinti didžiulį potencialą padėti gerinti gyvenimo kokybę, mažinti išmetamųjų teršalų

¹ COM(2025) 1027.

kiekį, didinti įperkamumą ir kartu – mūsų pramonės konkurencingumą. **Kad gyvenamieji rajonai galėtų atsinaujinti, jiems reikia politikos priemonių, finansavimo ir techninės paramos.** Būtina dėti daugiau pastangų ugdyti įgūdžius ir platesniu mastu diegti įperkamus sprendimus, galinčius padėti efektyviau išnaudoti apstatytą miesto ir kaimo vietovių erdvę, taikyti biožaliavinius sprendimus ir naudoti novatoriškas medžiagas bei metodus. Tai padės **didinti atsparumą ir kurti eksperimentines rinkas**, skirtas novatoriškoms ir konkurencingoms Europos pramonės šakoms. Artimiausiais metais NEB iniciatyva bus išplėsta ir į kitus, būtent tekstilės gaminių ir mados, sektorius.

Reikia geriau išnaudoti **bendrakūros ir daugiadalykiškumo principų taikymo potencialą, be kita ko, pasitelkiant skaitmenines priemones**, ir didinti galimybes bei pajėgumus burti tyrėjus, menininkus, institucijas, piliečius ir įmones, kad jie vietoje drauge kurtų ir įgyvendintų savo vizijas.

Nuo NEB iniciatyvos pradžios prabėgus penkeriems metams, **Komisija ir jos partneriai ją stiprins, plėš jos bendruomenę** ir skleis bei platesniu mastu diegs kūrybiškas koncepcijas ir inovacijas, kad padėtų didinti ekonominį pagrindinių projektų pagrįstumą. Pagal šią iniciatyvą bus toliau **remiamos valstybių narių pastangos įtraukti NEB įkvėptus principus** į nacionalinę būsto politiką, pastatų renovacijos planus ir teritorijų planavimo sprendimus. Tai bus daroma užtikrinant sinergiją su ES miestų darbotvarke² ir sanglaudos politikos teritorinėmis priemonėmis, taip pat su Europos įperkamo būsto planu³ ir Būstų statybos strategija⁴, pateikiamais kartu su šiuo komunikatu.

2. NEB KAIP PRIEMONĖ, ĮGALINANTI DIEGTI INOVACIJAS IR PEREITI PRIE ŠVARIOS ENERGIJOS

Naudojantis jau pasiektais rezultatais, bus padidinta pagal NEB iniciatyvą visos Europos ir kitų šalių **įmonėms, novatoriams ir bendruomenėms teikiama parama**, kurios tikslas – **įtrauktis, tvarumo ir kokybės principais grindžiama gyvenamųjų rajonų ir pramonės šakų transformacija.** Laikantis įperkamo būsto plano, pirmenybė bus teikiama įperkamiems sprendimams, taip pat bus siūlomos galimybės naudotis bendrakūros erdvėmis ir faktais grindžiamomis priemonėmis, leidžiančiomis specialistams, tyrėjams, naudotojams, bendruomenėms ir įmonėms burtis ir drauge kurti novatoriškus didžiausios vertės sprendimus. Bus plečiama NEB akademija – pagrindinė Naujojo europinio bauhauzo struktūra, kurios tikslas – gerinti **įvairių statybos ekosistemos subjektų mokymą, perkvalifikavimą ir kvalifikacijos kėlimą**, teikti galimybę naudotis **apribotomis novatoriškų sprendimų bandomosiomis aplinkomis** ir remti startuolius, siūlančius sprendimus, kuriais puoselėjamos NEB vertybės. Pagal NEB priemonę bus remiami pažangūs moksliniai tyrimai, taip pat inovacijų ir parodomųjų projektų masto didinimas. Sąveikaudamas su ES bioekonomikos strategija⁵, NEB taip pat padės greičiau pradėti naudoti žiedines bei biožaliavines medžiagas ir taikyti tokius statybos metodus, o tai sukurs naujas eksperimentines rinkas ir didins Europos konkurencingumą.

Su žiediniais ir biožaliaviniais sprendimais susijusi geroji NEB praktika

- ❖ **Įmonė TOVA (Ispanija)** stato architektūrinės konstrukcijas iš plūktos žemės, naudodama kraną WASP – 3D spausdinimo sistemą, leidžiančią užbaigti darbą vos per

² „EUR-Lex“ - 52025DC0739 - LT | „EUR-Lex“.

³ COM(2025) 1025.

⁴ COM(2025) 991.

⁵ COM(2025) 960 *final*.

kelias savaites ir užtikrinti, kad nesusidarytų jokių atliekų ir nebūtų išmesta beveik nė kiek anglies dioksido (2023 m. NEB premija).

- ❖ **Įgyvendinant projektą „NEBourhoods“** atgaivinamas XX a. 8-ojo dešimtmečio Miuncheno rajonas – kuriamos mišrios paskirties erdvės, stiprinami bendruomenės ryšiai ir diegiami tokie energetikos sprendimai kaip saulės energijos moduliai ir saulės šviesos laidumo sistemos (programa „Europos horizontas“).
- ❖ **Projekto „Panelka 2.0“ (TEPLO) tikslas** – padėti atkurti Ukrainą vykdant žiedinę renovaciją, t. y. naudojant perdirbtas ir biologines medžiagas, efektyvaus energijos vartojimo sprendimus ir bendruomenės įgalinimo priemones (programa LIFE).



TOVA, © GregoriCivera. © NEBbourhoods. © TEPLO.

2.1 Žiediškumo, tvarumo ir novatoriškumo didinimas apstatytosios aplinkos srityje

2.1.1. Skatinimas diegti novatoriškus ir tvarius sprendimus

Kad statybos ekosistemai būtų lengviau pereiti prie mažo anglies dioksido pėdsako, žiedinių ir biožaliavinių sprendimų, įgyvendinant NEB projektus pastaraisiais metais eksperimentuota su **naujoviškais statybos sektoriams skirtais sprendimais**, tokiais kaip modulinė statyba, energiją ir vandenį taupyti padedantys projektavimo sprendimai, taip pat biožaliavinės, perdirbtos ir novatoriškos medžiagos. Vykdam šiuos projektus, tirti ir bandyti tvarios statybos metodai, kaip antai automatizuota ir robotizuota statyba, 3D spausdinimas, biogeninio anglies dioksido saugojimas pastatuose, DI grindžiamas projektavimas, taip pat statyba ne statybvietėje ir modulinė statyba, (šiuos metodus dažnai buvo sukūrusios MVĮ).

Siekiant didinti ekonominę atsparumą ir įgyvendinti transformacinį švrios pramonės kursą, NEB projektais bus **didinamos žiedinės ekonomikos ir bioekonomikos teikiamos galimybės** ir skatinamas novatoriškų medžiagų ir statybos metodų rinkų augimas – bus naudojami tvarūs ir įperkami su energija, vandeniu ir judumu susiję sprendimai, taip pat skaitmeninės technologijos, duomenys ir patikimas DI. Vykdam NEB iniciatyvą bus skatinami **novatoriškų efektyvaus išteklių naudojimo sprendimų moksliniai tyrimai, tų sprendimų diegimas platesniu mastu ir masinis jų naudojimas**, taip pat remiamos įmonių pastangos kurti naujų ekonomiškai efektyvių metodų, kuriuos būtų galima taikyti ir dideliu mastu, prototipus ir naujų nuo iškastinių išteklių nepriklausomo, žiedinio ir gamtai palankaus projektavimo standartų taikymas plačiu mastu. Be to, bus padedama **bendruomenėms tapti** su perėjimu prie švrios energijos susijusių **inovacijų** ir principu „iš apačios į viršų“ pagrįstų sprendimų, pritaikytų prie vietos poreikių ir pajėgumų, kūrimo **centrais**. Pirmenybė bus teikiama inovacijoms, įgūdžiams ir pramonės konkurencingumui – taip NEB padės užtikrinti pasaulinę Europos lyderystę kokybiškų, tvarių ir įperkamų sprendimų srityje.

Šiai transformacijai įgyvendinti vien viešojo finansavimo nepakaks. NEB projektai rodo, kad investuoti į kompleksinius sprendimus saugu, nes juos palaiko piliečiai ir į jų įgyvendinimą įsitraukia galutiniai naudotojai, todėl galiausiai sukuriama patraukli aplinka ir gyvybinga vietos

ekonomika. Pritraukti papildomų privačiųjų investicijų galėtų padėti tokios priemonės kaip „InvestEU“. Bendradarbiaudama su Europos investicijų banku (EIB), Europos Komisija parengė **NEB investavimo gaires**⁶, kurių tikslas – pateikti investuotojams ir projektų rengėjams gerosios praktikos ir kokybę garantuojančių veiksnių pavyzdžių, kad būtų skatinamos poveikio investicijos, lemiančios NEB vertybes atitinkančią pastatų, viešųjų erdvių ir gyvenamųjų rajonų transformaciją. Remdamasi tomis gairėmis, Komisija per NEB akademiją imsis aktyvesnių veiksmų ir padės **nustatyti NEB koncepcijoms įgyvendinti tinkamus finansavimo šaltinius**, be kita ko, novatoriškus finansavimo modelius.

Galimybių remti transformacinio ir tarpdalykinio pobūdžio NEB iniciatyvą turi **Europos inovacijos ir technologijos institutas (EIT)** bei jo **žinių ir inovacijos bendrijos (ŽIB)**, derinantys inovacijų, verslo kūrimo ir mokymo veiklą. Visų pirma paminėtina, kad šis institutas siekia **padėti** NEB iniciatyvai svarbių, pavyzdžiui, statybos, projektavimo, mados, amatų, žemės ūkio maisto produktų, gamybos, energetikos ir judumo, sektorių **verslininkams ir MVI** pateikti savo idėjas rinkai.

Komisija:

- **sukurs NEB ženklą, skirtą suteikti NEB projektams bei praktikai** ir padedanti didinti tų projektų ir praktikos matomumą potencialiems projektų vykdytojams ir investuotojams;
- **finansuos NEB parodomųjų projektų, kurių tikslas – pademonstruoti novatoriškus sprendimus**, susijusius, pavyzdžiui, su vertikaliosios erdvės naudojimu, ne statybvietėje gaminamų modulinį statybos komponentų masiniu pritaikymu prie individualių poreikių, socialine infrastruktūra gyvenamuosiuose rajonuose, gyvenamaisiais rajonais, kuriuose puoselėjami kartų ryšiai, arba benamystės problemos sprendimu, **rengimą**;
- skatins valstybes nares pagal sanglaudos politiką parengti **po vieną savo NEB pavyzdinį projektą**;
- **rems** (visų pirma **per EIT**) NEB iniciatyvai svarbių sektorių **verslininkus ir MVI** – padės jiems gauti finansavimą naujiems sprendimams komercializuoti ir platesniu mastu diegti;
- pagal diegimo veiklai skirtą NEB priemonės komponentą **rems pastangas NEB iniciatyvai svarbiuose** – statybos, projektavimo, mados, amatų, žemės ūkio maisto produktų, gamybos, energetikos, judumo – **sektoriuose** diegti novatoriškus NEB metodus, procesus ir praktiką, kuriais derinamas tvarumas, įtrauktis ir kokybė, ir didinti jų taikymo mastą;
- **rodys pavyzdį**, NEB principą taikydama savo pačios pastatų statybai ar renovacijai (įkvepiantys pavyzdžiai – būsimas **teigiamo energijos balanso JRC pastatas Sevilijoje** ir **JRC piliečių forumas Gelyje**) ir skatindama jo laikytis kitas ES, nacionalines ir vietos institucijas.

⁶ NEB investavimo gairės | Naujasis europinis bauhausas | Europos Sąjunga.



Pagal NEB vertybes ir principus Sevilijoje statomas būsimas JRC pastatas. © „Playtime“.

2.1.2. Įtraukties, tvarumo ir kokybės principais grindžiama gyvenamųjų rajonų transformacija

Vietos bendruomenės ir gyvenamieji rajonai patiria vis daugiau pavojų, susijusių su **klimate kaita, biologinės įvairovės nykimu, vandens trūkumu ir žmogaus veiklos keliama rizika**, kaip antai sausromis, gamtos gaisrais, potvyniais ir vandens trūkumu, ir toliau kenčia nuo taršos, kurios vienas iš šaltinių – taršūs šildymo būdai⁷. Visa tai mažina ekonominį saugumą, didina nelygybę socialinėje bei sveikatos srityse⁸ ir kelia grėsmę europinei *gyvensenai*. Būtina skubiai, vykdant teisingą pertvarką, įgyvendinti Europos žaliąjį kursą ir švarios pramonės kursą vietos lygmeniu. Tai reiškia, kad reikia pasiūlyti įperkamus sprendimų visiems piliečiams ir didinti gyvenamųjų rajonų atsparumą bei gerinti jų pasirengimą krizėms, kartu gerbiant Europos kultūrų įvairovę ir vietos paveldą.

NEB iniciatyva bus **skatinama vykdyti vietos poreikiais grindžiamas transformacijas**, pagal ES pasirengimo krizėms strategiją⁹ **gerinančias žmonių ir bendruomenių pasirengimą** su klimatu susijusioms grėsmėms bei gaivalinėms nelaimėms, ir laipsniškai naikinti priklausomybę nuo iškastinio kuro diegiant tvarias ir efektyvias judumo ir energijos gamybos bei vartojimo mūsų būstų ūkyje sistemas. Komisija jau remia piliečių įgalinimą vykdyti renovacijos ir prisitaikymo prie klimato kaitos projektus vykdydama tokias iniciatyvas kaip ES neutralaus poveikio klimatui ir pažangiųjų miestų misija, ES prisitaikymo prie klimato kaitos misija ir Piliečių inicijuojamos renovacijos iniciatyva¹⁰. NEB eksperimentai ir bendrai sukurti sprendimai gali įrodyti, kad **teritorijų planavimas, apimantis mažo anglies dioksido pėdsako, efektyvaus vandens naudojimo, hidrologinio atsparumo ir gamtinius sprendimus, taip pat socialines inovacijas**, yra veiksmingas ir padeda bendruomenėms tapti saugesnėms, sveikesnėms ir atsparesnėms.

Pastatų renovacija ar atnaujinimas¹¹, ypač kai jie derinami su tokia socialine praktika kaip mišrus naudojimas, keitimasis butais arba skirtingų kartų atstovų gyvenimas kartu, **gali padėti visiems užtikrinti įperkama ir tvarų būstą**, sulėtinti miestų drieką ir žemės sandarinimą, padidinti socialinę sanglaudą bei visuomenės pritarimą ir kartu apsaugoti mūsų kultūros paveldą. Įgyvendinant NEB iniciatyvą, bus išnaudojamas neapgyvendintos ir nepakankamai apgyvendintos apstatytosios aplinkos potencialas, **pirmenybę teikiant geresniam esamų pastatų naudojimui**, o ne griovimui ir naujų pastatų statybai, ir prisidedama prie

⁷ Žr. EAA (2025), *EU Heating and Cooling Systems Drive Air Pollution, Urgent Action Needed*.

⁸ Žr. Europos aplinkos ir sveikatos atlasą.

⁹ Žr. Sąjungos pasirengimo krizėms strategiją, JOIN(2025) 130 *final*.

¹⁰ Pradžios tinklalapis | Piliečių inicijuojama renovacija | Europos Komisija.

¹¹ Remiantis Europos standartizacijos komiteto (CEN) nustatytais standartais, atnaujinimas apima erdvį plano pakeitimus arba funkcijos pakeitimą į naują paskirtį, kurių paprastai neapima renovacija.

Konkurencingumo koordinavimo priemonės bandomojo pramoninės statybos **projekto**. Svarbus veiksnys, skatinantis gyvenamuosiuose rajonuose diegti tvarią praktiką ir naudoti tvarius produktus, gali būti ir skaidriais kriterijais grindžiami viešieji pirkimai.

Komisija:

- rems bendruomenių pastangas didinti **atsparumą gaivalinėms nelaimėms, be kita ko, užkirsti kelią krizėms ir joms pasirengti, ir padės joms atsikurti bei atsistatyti po nelaimių**, finansuodama kompleksines principu „iš apačios į viršų“ pagrįstas iniciatyvas, susijusias, pavyzdžiui, su novatoriškais gamtiniais, efektyvaus vandens naudojimo ir kultūra grindžiamais sprendimais;
- užtikrins, kad būtų stiprinami **pastatų pritaikymo** prie gaivalinių nelaimių (kaip antai **potvynių**¹²), **gamtos gaisrų rizikos mažinimo**¹³, **miestų ekosistemų atkūrimo**¹⁴, taip pat nuodugnaus rizikos ir grėsmių vertinimo gebėjimai, kuriamos šių sričių priemonės ir dalijamasi šių sričių gerąja praktika;
- skatins vykdyti **DI grindžiamą analitiką, leidžiančią priimti duomenimis pagrįstus sprendimus**, kad būtų iš anksto numatomi iššūkiai ir bendromis jėgomis sumaniau planuojamos teritorijos¹⁵, taip pat diegs atstatymo reikmėms skirtus vietos skaitmeninius dvynius ir aprūpins institucijas DI grindžiamomis priemonėmis, padedančiomis skaidriai valdyti statybos projektus¹⁶;
- padės didinti **apstatytosios aplinkos tvarumą ir efektyvumą**, pateikdama bendrą metodiką¹⁷ ir faktų, susijusių su pastatų priklausomybės nuo iškastinių išteklių mažinimu, taip pat gaires dėl pirmenybės teikimo efektyviam apstatytosios aplinkos naudojimui¹⁸;
- **skatins** (visų pirma pagal Europos inovacijų tarybos (EIC) inovacijų viešųjų pirkimų programą) **vykdyti viešųjų pirkimų procedūras, sudarančias sąlygas diegti tvarius, įtraukius ir kokybe grindžiamus sprendimus, ir peržiūrėdama Viešųjų pirkimų direktyvą** sieks užtikrinti, kad ja būtų skatinami tvarių sprendimų viešieji pirkimai;
- pagal moksliniams tyrimams ir inovacijoms skirtą NEB priemonės komponentą finansuos **mokslinius tyrimus ir inovacijas, kurių tikslas – atgaivinti gyvenamuosius rajonus** taikant tvarumo ir įtraukties principais grindžiamus projektavimo sprendimus.

2.2 Piliečių įgalinimas dalyvaujamaisiais procesais, siekiant kurti demokratiškus, įtraukius ir atsparius gyvenamuosius rajonus

¹² Žr. ES technines pastatų pritaikymo prie klimato kaitos gaires.

¹³ 2026 m. pradžioje Komisija pateiks Europos gamtos gaisrų prevencijos strategiją.

¹⁴ Žr. Reglamento (ES) 2024/1991 dėl gamtos atkūrimo 8 straipsnį.

¹⁵ <https://interoperable-europe.ec.europa.eu/collection/ldttoolbox>.

¹⁶ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/lt/news/digital-twin-reconstruction-ukraine>.

¹⁷ Žr. Sąjungos sistemą, pagal kurią nacionaliniu lygmeniu apskaičiuojamas visuotinio atsilimo potencialas per gyvavimo ciklą, (Komisijos deleguotasis reglamentas, kuriuo iš dalies keičiamas Direktyvos (ES) 2024/1275 III priedas, C(2025) 8723, PE/2025/8966).

¹⁸ Pagrįstas Komisijos tyrimais *Conversion of offices into affordable housing* bei *Sufficiency in the built sector* ir Komisijos tyrimu dėl efektyvesnio pastatų ūkio naudojimo (rezultatai bus gauti 2027 m. viduryje).

Labai svarbus NEB principas yra dalyvavimas. Kaip apibrėžta NEB kelrodžio dokumente¹⁹, dalyvavimas reiškia bendruomenių, kurioms projektas daro poveikį, įsitraukimą į to projekto rengimą, su juo susijusių sprendimų priėmimą, jo įgyvendinimą ir tvirtinimą. **Europos gyvenamųjų rajonų atsparumas galiausiai priklauso nuo jų gebėjimo angažuoti savo bendruomenes** ir tarnauti visiems piliečiams. Tarpdalykinis požiūris ir faktais grindžiamo projektavimo metodikos, kurių esmė – derinti įvairių suinteresuotųjų subjektų ir dalykų ekspertines žinias, ne tik yra reprezentatyvesni ir labiau atitinka piliečių poreikius, bet ir padeda **didinti pasitikėjimą, teisinį tikrumą projektų rengėjams bei priimtinumą visuomenei ir stiprinti socialinį audinį.** Įtraukios viešosios erdvės taip pat labai padeda puoselėti socialinius ryšius, siekti lygybės apskritai ir teisingumo lyčių atžvilgiu bei kartų tarpusavio teisingumo, kurti bendrystės jausmą ir galiausiai stiprinti pilietinę demokratiją²⁰.

Geroji NEB praktika, padedanti stiprinti vietos demokratiją ir bendruomeninius ryšius

- ❖ **Įgyvendinant projektą NEB-STAR,** kuriami valdymo ir finansavimo modeliai, kurių tikslas – pakartotinai naudoti pastatus, užkirsti kelią džentrifikacijai ir demokratizuoti miestų plėtrą (programa „Europos horizontas“).
- ❖ **Projekto „SOFTAcademy“ tikslas** – laikantis holistinio gyvenamųjų rajonų lygmens požiūrio, renovuoti blokinius daugiabučius sovietmečio pastatus Taline (Europos regioninės plėtros fondas).
- ❖ **Projektas „Activating Spaces with neuroDiverse Publics“** padeda Barcelonos valdžios institucijoms gerinti autizmo spektro sutrikimų turintiems vaikams skirtas žaidimų aikšteles ir viešąsias erdves (EIT bendruomenė „NEB“).



© NEB STAR. SOFTAcademy. © SvenZacek. © ASDpublics.

Komisija ketina **išnaudoti NEB potencialą lemti transformacijas, padedančias stiprinti vietos demokratiją,** kovoti su didėjančia mūsų visuomenių poliarizacija ir įgalinti bendruomenes bei vietos viešojo ir privačiojo sektorių partnerystės subjektus. NEB iniciatyva siekiama stiprinti valdžios institucijų ir suinteresuotųjų subjektų gebėjimus **integruoti tikru dalyvavimu grindžiamą ir tarpdalykinę praktiką į vietos plėtros projektų rengimo ir sprendimų priėmimo procesus,** kad piliečiai galėtų drauge kurti būsimus prie vietos poreikių pritaikytus savo gyvenamuosius rajonus. Ji padės vykdyti **vietos transformacijas, suteikdama galimybę eksperimentuoti, be kita ko, su skaitmeninėmis ir virtualiosios**

¹⁹ Naudokitės NEB kelrodžiu | Naujasis europinis bauhausas | Europos Sąjunga.

²⁰ Tai akcentuojama JRC paskelbtame politikai formuoti skirtos mokslinės informacijos dokumente dėl viešųjų erdvių.

realybės priemonėmis, leidžiančiomis piliečiams ir specialistams drauge projektuoti, kurti ir valdyti įtraukią, gražią ir tvarią gyvenamąją aplinką.

Įgyvendinant NEB iniciatyvą, kuriamos ir pateikiamos novatoriškos priemonės **demokratiniais dalyvaujamesiems procesams vietos lygmeniu stiprinti**, o tai padeda vietoje įgyvendinti Europos demokratijos skydo²¹ tikslus. NEB yra **katalizatorius, įgalinantis piliečius vykdyti vietos transformaciją**, be kita ko, buvusiuose pramonės bei rusvųjų anglių kasybos regionuose ir priemiesčių teritorijose, kuriose susiklosčiusi nepalanki padėtis. **NEB kelrodis ir NEB priemonių rinkinys²² padeda piliečiams ir bendruomenėms formuoti savo gyvenamąją aplinką** laikantis nuoseklaus dalyvavimo, bendrakūros ir angažavimo metodo. **23 NEB pavyzdinių parodomųjų projektų²³ vykdytojai** kartu su gyventojais atgaivino daugiau kaip 90 gyvenamųjų rajonų, taip pat parengė miestų planavimo demokratizavimo priemonių.

Komisija:

- per ESIK „Vietos skaitmeniniai dvyniai ir CITIVERSE“²⁴ pasitelkdama **skaitmenines platformas, virtualiosios realybės priemones ir įtraukią skaitmeninę aplinką**, didins **demokratinio projektavimo mastą ir bendrą piliečių atsakomybę už miestų ir kaimų atnaujinimo procesus**;
- paskelbs 2026 m. **NEB premijos „Postūmis mažoms savivaldybėms“** konkursą, kurio tikslas – apdovanoti pagrindinius vietos subjektus už jų indėlį į įtraukią ir tvarių visuomenių kūrimą;
- vykdydama **Europos demokratijos skydo iniciatyvą ir padėdama įgyvendinti būsimą ES kartų tarpusavio teisingumo strategiją**, remis vietos demokratiją siūlydama novatoriškus bendruomenių angažavimo, kartų tarpusavio ryšių puoselėjimo ir įtraukią viešųjų erdvių kūrimo metodus;
- pasitelkdama ES dalyvaujamąsias ir svarstomasias demokratijos kompetencijos centras²⁵, susijusį su Europos piliečių forumais ir Piliečių dalyvavimo platforma²⁶, **padės valdžios institucijoms kurti ir įgyvendinti dalyvaujamuosius gyvenamųjų rajonų transformavimo procesus**.

2.3 Švietimo, menų ir kultūros transformacinės galios išnaudojimas kūrybingumui ir inovacijoms, kurių reikia vietos transformacijai, skatinti

Kultūra ir menai – labai svarbus individų ir bendruomenių gerovės elementas, galintis paskatinti kūrybingumą ir inovacijas. Jie yra pilietinių struktūrų, kurių tikslas – puoselėti empatiją, toleranciją, kartų tarpusavio teisingumą ir socialinę sanglaudą, pamatas.

Esminė ištis tarpdalykinio atsako į socialinius poreikius ir su aplinka susijusius iššūkius dalis yra erdvių projektavimas ir architektūra. **Jei projektavimo sprendimas kokybiškas, jis bus priimtinas ir pritrauks finansavimą**. Tvarumo, įtraukties ir kokybės aspektus į savo

²¹ „EUR-Lex“ - 52025JC0791 - LT | „EUR-Lex“.

²² NEB priemonių rinkinys.

²³ T. y. projektų, parengtų atsiliepiant į pirmuosius 2021–2022 m. pagal įvairias ES finansavimo programas paskelbtus su NEB susijusius kvietimus teikti pasiūlymus.

²⁴ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/lt/factpages/citiverse>.

²⁵ Dalyvaujamoji demokratija.

²⁶ Piliečių dalyvavimo platforma | Piliečių dalyvavimo platforma.

projektus integruojantys projektuotojai, architektai ir menininkai sulaukia tiek finansinės paramos, tiek bendruomenės pritarimo, nes galutinis jų produktas – kūrybiški, prasmingi ir ilgalaikiai sprendimai, kurie yra įperkami, ekonomiškai efektyvūs ir perteikia vietos kultūrą bei istoriją. Kaip pripažįstama Europos kultūros politikos kelrodžio komunikate²⁷, NEB yra svarbi iniciatyva, padedanti propaguoti **bendrą architektūros bei dizaino kultūrą ir investuoti į kokybiškas visų gyvenimo sąlygas.**

Menų, kultūros, švietimo ir mokslinių tyrimų galią parodanti geroji NEB praktika

- ❖ **Konsorciumas „Bauhaus of the Seas Sails“** skatina menininkus išryškinti vandenynų vertę ir per kultūros erdves suartina jūrų ir vidaus vandenų pakrančių bendruomenes (programa „Europos horizontas“).
- ❖ **„Bauhaus4EU“** yra Europos universitetų aljansas, skatinantis regioninę NEB grindžiamą transformaciją tokiomis priemonėmis kaip universitetų miestelių atnaujinimas, gyvosios laboratorijos ir tarpdalykinės mokymo programos (programa „Erasmus+“).
- ❖ **Projekto „Cultuur&Campus“ tikslas** – renovuoti Roterdame esantį paveldo pastatą ir jį paversti daugiafunkciu mokymosi centru. Tam naudojamos meninės priemonės, kuriomis siekiama angažuoti gyventojus ir dokumentuoti istorijas (programa „Europos horizontas“).



© Bauhaus of The Sea Sails. © Bauhaus4EU. © Cultuur&Campus.

Švietimas ir kultūra yra labai svarbūs norint didinti informuotumą apie naudą, kurią teikia holistinių ir bandomųjų metodų derinimas su faktais grindžiamo projektavimo metodikomis. Pasitelkdama koaliciją „Education4Climate“²⁸ ir vykdydama savo veiklą, susijusią su tvarumo siekiu grindžiama mokyklų mokymosi aplinka²⁹, Komisija propaguos **NEB vertybes** visos Europos **mokyklose.**

Komisija taip pat rems veiksmus, kurių tikslas – panaikinti meno, mokslo ir pramonės atskirtį, nes NEB projektai rodo, kad **menininkų įtraukimas į technologinę bei mokslinę sferas ir atvirkščiai** gali paskatinti paradigmą keičiantį bendradarbiavimą, kurio išdava – inovacijos ir konkretūs rezultatai. Užtikrinant sinergiją su veiksmis, apie kuriuos paskelbta Europos kultūros politikos kelrodžio komunikate, NEB iniciatyva bus skatinamas **kultūros specialistų, menininkų ir akademinės bendruomenės atstovų bendravimas su pramonės ir statybos subjektais** – tai turėtų padėti atrasti naujų perspektyvų, įsivaizduoti alternatyvius ateities

²⁷ „EUR-Lex“ - 52025DC0785 - LT | „EUR-Lex“.

²⁸ <https://education-for-climate.ec.europa.eu/community/>.

²⁹ Mokyklų žalinimas: nauja ataskaita dėl tvarumo siekiu grindžiamos mokyklų mokymosi aplinkos | Europos mokyklinio ugdymo platforma.

scenarijus ir drauge kurti nestandartinius ir perspektyvius gyvenamųjų rajonų atnaujinimo sprendimus.

Atsižvelgdama į 2021 m. **Tarybos išvadas** dėl kultūros, aukštos kokybės architektūros ir apstatytos aplinkos kaip itin svarbių naujojo europinio bauhauzo iniciatyvos elementų³⁰, Komisija propaguoja kultūra, faktais, kokybės siekiu ir dalyvavimu grindžiamą požiūrį į apstatytą aplinką, visų pirma skatina laikytis **Davoso Baukultur kokybės sistemos**³¹ ir valstybių narių ekspertų grupės dėl aukštos kokybės architektūros ir apstatytosios aplinkos visiems³² rekomendacijų.

Komisija ir jos partneriai:

- pateiks Tarybai ir Europos Parlamentui pasiūlymą **stiprinti Europos kultūros sostinės iniciatyvą** užtikrinant sinergiją su naujojo europinio bauhauzo vertybėmis ir principais;
- įsteigs **NEB vandenynų laboratoriją**, kurios tikslas – skatinti su jūrų aplinka susijusį bendradarbiavimą ir prisidėti prie ES vandenynų stebėjimo iniciatyvos³³ įgyvendinimo;
- kviesdami jaunimą keliauti **iniciatyvos „DiscoverEU“ NEB maršrutu**, skatins jį įsitraukti į Europos paveldo išsaugojimo ir miestų bei kaimų atnaujinimo veiklą;
- pagal iniciatyvą „Culture Moves Europe“ remis **NEB menininkų kūrybines viešnages**.

3. ĮGALINAMOSIOS PRIEMONĖS

3.1 NEB bendruomenė ir eilinių piliečių dalyvavimas

NEB iniciatyvai augti padeda jos **bendruomenės, kurią sudaro beveik 2 000 viešųjų ir privačiųjų narių** – visos Europos ir kitų šalių vietos ir tarptautinių organizacijų, atstovaujančių įvairioms, pavyzdžiui, kultūros, švietimo, architektūros, paveldo, miškininkystės, statybos, būstų ir mados, sritims, užsidegimas. NEB festivalis ir NEB premijų konkursas padėjo jai pasiekti milijonus piliečių ir įmonių.

Nors Komisija atlieka savo vaidmenį, ji – tik viena iš dėlionės dalių. **NEB bendruomenė aktyviai vykdo veiklą, susijusią su** vietos finansavimo sistemomis, standartų, suderintų su NEB, rengimu, taip pat su NEB magistrantūros ir doktorantūros programomis. Ji yra tikrasis šios iniciatyvos variklis ir suteikia lėšų, papildančių ES finansavimą bei paramą, o tai leidžia atkartoti pasiteisinusius NEB sprendimus ir didinti jų diegimo mastą.

Labai svarbu keistis žiniomis ir geriausia praktika, ypač tais atvejais, kai reikia vykdyti tolesnę transformaciją ir spartinti veiksmus, dažnai – įgyvendinimo vietos lygmeniu tikslais. Bus pradėtas **NEB bandomasis projektas, kurio tikslas – miestams keistis sprendimais, padedančiais užtikrinti apstatytosios aplinkos atsparumą** klimato kaitai ir gaivalinėms nelaimėms. NEB bendruomenė, visų pirma per savo **novatoriškas laboratorijas**, suburs suinteresuotuosius subjektus tikslui drauge kurti transformacijos priemones ir sprendimus bei jų prototipus ir juos bandyti. NEB laboratorijose šiuo metu vykdomi aštuoni projektai,

³⁰ 2021/C 501 I/03.

³¹ Davoso *Baukultur* kokybės sistema.

³² Pradžios tinklalapis | *Towards a shared culture of architecture* | Švietimo, jaunimo, sporto ir kultūros GD.

³³ Pavyzdinis veiksmas, apie kurį paskelbta Europos vandenynų pakte.

apimantys įvairias temas – nuo viešosios infrastruktūros Ukrainoje³⁴ ir žaliosios pertvarkos Dunojaus regione³⁵ iki transeuropinio modernizmo³⁶, ir rengiami nauji projektai, kuriais visų pirma siekiama rasti įperkamo būsto sprendimų.

Remdamasi šia patirtimi, Komisija siekia **plėsti NEB bendruomenę ir didinti jos įvairovę**: pritraukti naujų narių iš įvairių sektorių, grupių ir politikos sričių, didinti angažuotumą ir pagrįsti atitinkamą politiką. Komisija **optimizuos skaitmeninių priemonių naudojimą, kad būtų lengviau bendrauti ir bendradarbiauti**, ypač regionų ir vietos lygmenų bei viešojo ir privačiojo sektorių partnerystės subjektams, ir kad būtų galima paprastai ir greitai dalytis gerąja praktika bei faktiniais duomenimis. Ji sieks sinergijos su susijusiomis iniciatyvomis ir kuo daugiau bendradarbiaus su jų vykdytojais, visų pirma integruos **NEB vertybes ir principus į Merų paklą, Europos klimato paklą ir Žaliųjų miestų susitarimą**.

Komisija ir NEB bendruomenė:

- bendradarbiaudamos su NEB vietos biurais ir, kai aktualu, su EUROPE DIRECT centrais, **sukurs NEB vietos ambasadorių ES tinklą**;
- sukurs **įperkamo būsto klausimui skirtą NEB laboratoriją**, kurios tikslas – surinkti gerosios praktikos pavyzdžių, susijusių su įperkamo būsto sprendimais, visų pirma sutelktais į statybą ne statybvietėje ir užstatymo tankinimą, užtikrinant sinergiją su ES būsto aljanso veikla;
- didins suinteresuotųjų subjektų angažuotumą ir skatins juos keistis gerąja praktika, pasitelkdamas tokias priemones kaip **kas dvejus metus rengiamas NEB festivalis** (jo dėmesio centre bus prioritetingos, pavyzdžiui, būsto ir demokratijos, temos) ir kiti atitinkami renginiai, kaip antai **Europos tyrėjų naktis**;
- garsins **NEB premijas**, kurių tikslas – apdovanoti už gerąją praktiką ir didinti informuotumą apie novatoriškus sprendimus, ir įsteigs **specialias premijas** už hidrologinio atsparumo (2026 m.) ir novatoriško studentų apgyvendinimo (2027 m.) sprendimus;
- pasitelkdama **teritorijų transformacijos iniciatyvą „NEB eksperimentai“³⁷** ir paskesnę **su miestais vykdytą bandomąjį projektą**, susijusį su apstatytosios aplinkos atsparumu, suteiks regionams ir miestams galimybę naudotis bendra erdve, skirta drauge kurti ir mokytis;
- užtikrins NEB bendruomenės narių veiklos sinergiją ir bendradarbiavimą su būsimu **ES būsto aljansu**.

3.2 NEB akademija: žinios, įgūdžiai, inovacijos ir finansavimas

Siekdami skatinti mokslinius tyrimus, pirmieji diegti naujus švietimo bei mokymo modelius ir pritaikyti žinias verslo reikmėms, įvairūs universitetai ir kompetencijos centrai jau pradėjo aktyviai prisidėti prie NEB. 2022 m. Europos Komisija įsteigė tvarios statybos įgūdžiams ugdyti skirtą NEB akademiją³⁸, kurios tikslas – suburti tyrėjus ir praktikus siekiant paspartinti statybos ekosistemos darbuotojų kvalifikacijos kėlimą ir perkvalifikavimą. **Dabar NEB akademija taps pagrindiniu** žinių, mokslinių tyrimų, saugaus eksperimentavimo, inovacijų ir

³⁴ Ukrainai skirta viešojo infrastruktūra | Naujasis europinis bauhausas | Europos Sąjunga.

³⁵ NEB laboratorija: naujasis europinis bauhausas Dunojaus regione | Naujasis europinis bauhausas.

³⁶ Trimetis Europos modernizmo ciklas | Naujasis europinis bauhausas.

³⁷ Parengiamoji veikla (2024–2026 m.). Vietos poreikiais grindžiamai transformacijai aktualios inovacijos.

³⁸ NEB akademija | Naujasis europinis bauhausas | Europos Sąjunga.

įgūdžių ugdymo **infrastruktūros objektu** – dinamiška jungtimi, padedančia užtikrinti, kad visos žinios, gautos vykdant mokslinių tyrimų ir inovacijų veiklą pagal NEB priemonę, būtų panaudojamos įgūdžiams ugdyti, gebėjimams stiprinti ir taikomosioms inovacijoms kurti.

NEB akademija veiks trimis toliau nurodytomis kryptimis.

3.2.1 Gebėjimų stiprinimas ir įgūdžių ugdymas

Atlikdama mokymo, gebėjimų stiprinimo ir įgūdžių ugdymo struktūros funkciją, NEB akademija skatins sisteminius pokyčius įvairiuose sektoriuose. Ji **padės versti mokslinių tyrimų išvalgas praktiniais įgūdžiais, rengs mokymo programas ir mokymosi planus**, skirtus darbuotojams, valdžios institucijoms ir MVĮ, ir gerins Europoje siūlomo su NEB susijusio mokymo pedagoginę kokybę, didins jo nuoseklumą ir tobulins jo baigimo pažymėjimų išdavimo tvarką. Pripažįstant, kad Europos perėjimas prie švarios energijos priklauso nuo ekonomikos stiprumo bei našumo ir nuo mažesnių subjektų įgalinimo diegti inovacijas bei konkuruoti, ypač daug dėmesio bus skiriama MVĮ ir kvalifikuotiems darbuotojams. NEB akademija padės **kelti statybos ekosistemos**, visų pirma biožaliavinės ir gamtinės statybos sričių, **darbuotojų kvalifikaciją ir juos perkvalifikuoti**. Ji stiprins savo sukurtą kokybiškų kursų prekės ženklą ir užtikrins, kad praktikus pasiektų pažangiausių mokslinių tyrimų žinios. Be kita ko, bus remiama jaunimo pameistrystė ir profesinis mokymas. Atsižvelgdama į skaitmeninio dešimtmečio tikslus, NEB akademija taip pat skatins naudoti **skaitmenines priemones išteklių naudojimui optimizuoti, efektyvumui užtikrinti ir duomenimis pagrįstiems sprendimams priimti**. Tam kaip bendras prieigos prie ES priemonių ir iniciatyvų, skirtų vietos pertvarkai remti, taškas bus pasitelkiamas ES miestų interneto portalas.

Įgyvendinant platesnę Įgūdžių sąjungos iniciatyvą, NEB akademija taip pat padės ES lygmeniu **rinkti su įgūdžiais susijusią informaciją** ir taip prisidės prie Europos statybos sektoriaus stebėsenos centro³⁹, Europos mokymo fondo⁴⁰, būsimo Europos duomenų apie įgūdžius centro ir statybos srities didelio masto įgūdžių partnerystės⁴¹ veiklos. Ji taip pat padės vykdyti iniciatyvą „Build Up Skills“⁴², kurios tikslas – remti energinę renovaciją pasitelkiant visose valstybėse narėse veikiančias nacionalines įgūdžių platformas.

3.2.2 Žinios ir moksliniai tyrimai

Įgyvendinant NEB iniciatyvą, **demonstruojami praktiniai vietos transformacijos eksperimentai**, suteikiantys faktų apie kultūrinę, visuomeninę ir aplinkosauginę gyvenamųjų rajonų atnaujinimo ir bendro projektavimo naudą. Mokslininkų bendruomenė rodo didelį susidomėjimą galimybe tirti tokio kompleksinio požiūrio metodus ir poveikį. Šiuo metu taip pat yra susiformavusi į NEB sutelktų doktorantūros ir magistrantūros studijų programų ekosistema ir skelbiamos su NEB projektais, kaip antai pavyzdiniais parodomaisiais projektais ar NEB akademijos aljansu, susijusios mokslinės publikacijos. Tačiau ši sfera tebėra labai fragmentiška, todėl poveikis šiuo metu menkas, t. y. pasiūloma nedaug išbandytų modelių, kuriuos galėtų atkartoti **bendruomenės, specialistai, vietos institucijos, įmonės ir kiti suinteresuotieji subjektai**.

Taikydama vadovavimosi faktais principą ir išnaudodama skaitmenines galimybes, NEB akademija padės praktikams, specialistams, įmonėms ir institucijoms integruoti NEB vertybes ir principus į savo iniciatyvas ir optimizuos duomenų ir gerosios patirties pavyzdžių saugojimą,

³⁹ Europos statybos sektoriaus stebėsenos centras.

⁴⁰ Pradžios tinklalapis | ETF.

⁴¹ Statyba.

⁴² <https://build-up.ec.europa.eu/lt/bup-skills>.

dalijimąsi jais ir jų vertinimą. **Žinios, gautos eksperimentuojant ir taikant faktais grindžiamo projektavimo metodikas**, bus kaupiamos ir prienamai pateikiamos, kad būtų galima susipažinti su duomenimis ir modeliais, reikalingais norint masiškai atkartoti ir įgyvendinti sėkmingiausius NEB eksperimentus. **NEB rezultatų ir poveikio centras**⁴³ kaups ir analizuos įgytą patirtį bei priemones ir jomis dalysis.

3.2.3 Verslo plėtra

Komisija parengė įvairių priemonių, kurių tikslas – padėti projektų rengėjams rengti ir įgyvendinti NEB projektus⁴⁴. NEB akademija **rems MVI, startuolius ir kūrybingus praktikus** teikdama konsultavimo paslaugas ir priemonių rinkinius, sudarančius sąlygas eksperimentuoti ir išbandyti NEB modelius. Remdamasi NEB laboratorijose ir vykdant ES finansuojamus projektus sukurtais sprendimais, NEB akademija ras būdų bendruomenės inicijuojamoms ir tarpdalykinėms inovacijoms įgauti mastą, būti atkartojamoms ir pasiekti rinką, pavyzdžiui, laboratorijoje sukurtoms novatoriškoms biožaliavinėms medžiagoms tapti naudojamoms pastatų statybos ir renovacijos srityse. NEB iniciatyva įgalins vietos lygmeniu įgyvendinti ES teisės aktus, susijusius su žiedine ekonomika ir perėjimu prie švarios energijos bei hidrologiškai atsparios ekonomikos, nes pagal ją bus **remiamos prie naujos tvarios praktikos pereinančios įmonės ir suinteresuotieji subjektai**, pavyzdžiui, mados srityje šiuo tikslu bus vykdomas NEB projektas „Mados transformacija“ (EIT).

NEB akademijai tiksline pagalba teiks EIT – jis rūpinsis, kad NEB projektų vykdytojai aktyviau dalytųsi žiniomis, pradės inovacijų bandomuosius projektus per savo partnerystę „Kultūra ir kūrybiškumas“, skatins inovacijas ir didins jų mastą per savo bendruomenės „NEB“⁴⁵ iniciatyvą „NEB Journey“ ir įgyvendins ankstyvosios stadijos novatoriams skirtą vystymosi iki spartinimo etapo programą „Jumpstarter“⁴⁶. Komisija ir jos partneriai padės stiprinti gebėjimus ir didinti galimybes gauti finansavimą (tai visų pirma pasakytina apie mažus subjektus ir prie vietos poreikių pritaikytas finansavimo galimybes)⁴⁷. Jie remsis esama gerąja **privačiojo finansavimo pritraukimo** praktika ir kurs **novatoriškus valdymo ir finansavimo modelius**. Remti investicijas, be kita ko, suvesti projektų rengėjus su potencialiais investuotojais, padės ir naujoji **europinė investavimo įperkama ir tvarų būstą platforma**, vienijanti EIB grupę, nacionalinius skatinamąjį finansavimą teikiančius bankus, Europos Tarybos vystymo banką, Europos rekonstrukcijos ir plėtros banką ir kitas finansų įstaigas.

Per NEB akademiją Komisija ir jos partneriai:

- **rems statybos sektoriaus ir jo vertės grandinės darbuotojų kvalifikacijos kėlimą ir perkvalifikavimą**, kad būtų greičiau pereinama prie medžiagų naudojimo sistemos, labiau pagrįstos regeneracijos ir žiediško principais;
- **pradės bandomuosius inovacijų ir mokymo projektus, kaip antai NEB projektą „Mados transformacija“**, kad padėtų mados sektoriaus MVI kurti žiedines strategijas ir plėstis į naujas rinkas;
- rems tiriamuosius veiksmus, susijusius su galimu **NEB studijų bendru europiniu laipsniu**, kuris leistų universitetiniu lygmeniu ugdyti tarpdalykines NEB svarbias kompetencijas, susijusias su architektūra, projektavimu, tvaria inžinerija ir menais;

⁴³ Jo veikla vykdoma pagal programą „Europos horizontas“.

⁴⁴ Priemonės ir ištekliai | Naujasis europinis bauhausas | Europos Sąjunga.

⁴⁵ Žr. ataskaitą *EIT Community NEB: Impact Report 2025*.

⁴⁶ EIT programa „Jumpstarter“.

⁴⁷ Pavyzdžiui, pasitelkdami platformą „BlueInvest“ ir Europos inovacijų tarybos (EIC) programą „Accelerator“.

- pasitelks esamus ir męgs naujus **universitetų ir įmonių partnerystės ryšius**, siekdami ugdyti įgūdžius ir kompetencijas (pavyzdžiui, darbuotojų ir būsimų verslininkų) su NEB susijusiuose sektoriuose;
- **stiprins NEB kaip mažai tirtos srities, kurioje galima atlikti pirmuosius mokslinius tyrimus**, vaidmenį, be kita ko, skatins skelbti su NEB praktika ir modeliais susijusias mokslines publikacijas ir rengti atitinkamus akademinis susibūrimus;
- parengs **rodiklius ir gaires, padedančius vertinti bendruomenės iniciatyvų**, kuriomis derinamas tvarumas, įtrauktis ir kokybė, **poveikį**;
- užtikrindami sinergiją su bandomuoju NEB miestų projektu, sudarys **skaitmeninį NEB gerosios praktikos ir modelių, susijusių su įperkamu ir atspariu būstu**, katalogą, padėsiantį informuoti vietos institucijas, įmones ir praktikus apie pažangiausias sprendimus;
- užtikrindami sinergiją su Europos investavimo platformos veikla ir vadovaudamiesi NEB investavimo gairėmis, gerins mažesnių subjektų galimybes gauti finansavimą (tam bus pasitelktas **NEB konsultacijų centras** ir bendradarbiaujama su filantropų asociacijomis) ir parengs minėtą centrą papildysiančią **NEB investicijų spartinimo priemonę**, kurios tikslas – pritraukti privatųjį viešąjį ir mišrųjį finansavimą bei sudaryti jam palankesnes sąlygas ir paskatinti kurti novatoriškus NEB vertybėmis ir principais grindžiamus verslo modelius.

3.3 Finansavimas ir valdymas

Per penkerius metus jau paremta daugiau kaip 700 NEB projektų. 2021–2027 m. daugiamečių finansinėje programoje (DFP) NEB skirta 1,4 mlrd. EUR – daugiausia pagal sanglaudos politiką (daugiau kaip 840 mln. EUR) ir programą „Europos horizontas“ (daugiau kaip 530 mln. EUR). Sukurta pirmoji daugiamečių 2025–2027 m. NEB finansavimo priemonė (**NEB priemonė**), pagrįsta programa „Europos horizontas“⁴⁸. Ją sudaro du komponentai: mokslinių tyrimų ir inovacijų komponentas⁴⁹, kurio orientacinis biudžetas yra apie 120 mln. EUR per metus, o tikslas – kurti ir demonstruoti naujoviškus sprendimus, ir diegimo komponentas, kurio tikslas – diegti sėkmingus NEB modelius bei inovacijas ir didinti jų mastą ir kuriam tikimasi pagal įvairias ES programas sutelkti tokią pačią sumą bei pritraukti nacionalinių ir privačiųjų lėšų. **Komisija kartu su valstybėmis narėmis sieks optimizuoti ES finansavimo naudojimą, sinergiją ir papildomumą** įvairiais valdžios lygmenimis⁵⁰ ir didinti galimybes (ypač mažų subjektų) gauti finansavimą. Visų pirma Komisija toliau ragins valstybes nares ir regionus **integruoti NEB vertybes ir principus į sanglaudos politikos** ir kitų su apstatytąja aplinka susijusių strategijų bei politikos **įgyvendinimą**, be kita ko, **kiekvienoje valstybėje narėje parengti po vieną NEB pavyzdinį projektą**. Bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis, Komisija sieks įvairinti finansavimo galimybes, visų pirma siekdama didinti paramą

⁴⁸ Žr. 2025–2027 m. NEB priemonės veiksmų gaires.

⁴⁹ Orientacinis mokslinių tyrimų ir inovacijų komponento biudžetas (apie 120 mln. EUR per metus) bus įgyvendinamas priimant programos „Europos horizontas“ 2025–2027 m. darbo programas.

⁵⁰ Taip pat bus remiamasi gerąja praktika, tokia kaip **Pietų regiono asamblėjos programa THRIVE** arba Teisingos pertvarkos fondo veikla, kuria siekiama daryti pažangą neutralizuojant pramonės poveikį klimatui Saksonijos-Anhalto anglių kasybos regione.

eilinių piliečių iniciatyvoms. Komisija taip pat ragina teisėkūros institucijas pritarti jos pasiūlymams dėl būsimos DFP, kad NEB priemonę būtų galima finansuoti ir po 2027 m.⁵¹

Kad ES finansavimas būtų naudojamas optimaliai, svarbus vaidmuo tenka valstybės narėms – jos turi atlikti jungiamosios grandies su vietos subjektais funkciją, užtikrinti jų galimybes gauti finansavimą, tačiau kartu kuo labiau koordinuoti ir derinti įvairias finansavimo priemones ir politiką. **2021 m. valstybės narės paskyrė NEB nacionalinius kontaktinius punktus (NKP)**. Nuo tada jie atlieka labai svarbų vaidmenį įgyvendinant NEB nacionaliniu ir vietos lygmenimis. Parengus NEB priemonę buvo sukurti dar du tinklai: NEB mokslinių tyrimų ir inovacijų NKP tinklas⁵² ir specialus valdymo institucijų bei kitų atitinkamų įstaigų tinklas, kurio tikslas – skatinti investuoti į NEB vykdant 2021–2027 m. sanglaudos politikos programas⁵³.

Nepaisant padarytos pažangos, dauguma valstybių narių neturi išties holistinio daugiapakopio ir tarpsektorinio NEB valdymo modelio ir išteklių, todėl suinteresuotieji subjektai ir vietos institucijos praranda galimybes. Glaudžiai bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis, **Komisija iš naujo apibrėš NEB NKP užduotis ir teiks paramą**: stiprins gebėjimus, siūlys finansavimo galimybes, taip pat aktyvins jų bendradarbiavimą su valdymo struktūromis, pavyzdžiui, NEB P2P (*peer-to-peer*) bendruomene. Komisija pateikė pasiūlymą dėl Tarybos rekomendacijos, kuria siekiama **įgalinti valstybės nares kaip pagrindines NEB valdymo dalyves ir užtikrinti NEB įgyvendinimą** visais lygmenimis – nuo gyvenamųjų rajonų iki Europos. NEB turi būti įgyvendinamas laikantis subsidiarumo principo ir atsižvelgiant į nacionalinius ypatumus, kad valstybės narės, regionai ir vietos institucijos galėtų jį pritaikyti prie savo aplinkosauginių, kultūrinių ir socialinių aplinkybių. Todėl NEB srityje valstybės narės atlieka išties esminį vaidmenį rengiant ir valdant metodus, atspindinčius nacionalinius prioritetus, valdymo struktūras ir vietos poreikius. Taip užtikrinama, kad ES lygmens priemonėmis vidaus politikos sprendimai būtų remiami ir papildomi, o ne pakeičiami. Laikytis holistinio – tvarumo, įperkamo ir kokybės aspektus apimančio – požiūrio būsto srityje valstybės narėms taip pat padės **Europos semestras ir naujasis ES būsto aljansas**.

Komisija:

- sudarys sąlygas lengvai ieškoti su NEB susijusių finansavimo pagal įvairias ES programas galimybių ir jas apžvelgti, be kita ko, ES finansavimo ir konkursų portale⁵⁴ bei ES miestų platformoje;
- teiks tiesioginę individualizuotą paramą nacionalinėms ir regioninėms institucijoms, kad padėtų integruoti NEB vertybes ir principus į sanglaudos politikos programas, ir bendradarbiaudama su EIB / JASPERS⁵⁵ struktūra sieks parengti papildomų vertinimo ir gebėjimų stiprinimo priemonių;
- tarpusavio mokymosi ir dalijimosi gerąja praktika priemonėmis padės stiprinti viešojo administravimo institucijų ir suinteresuotųjų subjektų gebėjimus, pavyzdžiui, vykdys Gyvenamųjų erdvių iniciatyvą⁵⁶, kurios tikslas – skatinti visiems kurti aukštos kokybės architektūrą ir apstatytąją aplinką;

⁵¹ Komisijos pasiūlymai dėl 2028–2035 m. daugiamečių finansinės programos.

⁵² Mokslinių tyrimų ir inovacijų NKP padeda įgyvendinti NEB priemonės mokslinių tyrimų ir inovacijų komponentą pagal programą „Europos horizontas“.

⁵³ NEB Peer2Peer (P2P) bendruomenė.

⁵⁴ Naudojant žymą „NEB“, kuri šiuo metu naudojama programos „Europos horizontas“ kontekste.

⁵⁵ Bendra parama Europos regionų projektams.

⁵⁶ Gyvenamosios erdvės | Kultūra ir kūrybingumas.

- teiks **NEB NKP ir mokslinių tyrimų ir inovacijų NKP finansavimą** jų gebėjimams ir bendradarbiavimui stiprinti.

3.4 Tarptautinis aspektas

Su tokiais pačiais iššūkiais kaip Europoje (pavyzdžiui, klimato kaitos poveikiu, vandens trūkumu, demografiniais pokyčiais ir būsto krizėmis) susiduriama viso pasaulio miestuose ir gyvenamuosiuose rajonuose. Kai kur, pavyzdžiui, globaliuosiuose Pietuose, tie iššūkiai gali būti didžiuliai ir skatinti migraciją ar net konfliktus. **NEB teikia galimybių ne tik pasiūlyti kompleksinių sprendimų šalims už Europos ribų**, bet ir Europos gyvenamiesiems rajonams pasimokyti bei pasisemti įkvėpimo iš tarptautinės praktikos ir sėkmės istorijų.

NEB gali atlikti **svarbų vaidmenį ES plėtros procese**: skatinti vykdyti tvarią vietos plėtrą, išsaugoti kultūros paveldą, diegti novatoriškus žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos sprendimus ir integruoti socialines, ekonomines ir kultūrinės vertybes. NEB iniciatyva gali sudaryti sąlygas šalims kandidatėms dalytis geraja praktika, ekspertinėmis žiniomis, ištekliais ir tinklais, taip pat bendradarbiauti su ES valstybėmis narėmis vykdant bendrus projektus. Nuo 2022 m. NEB veiksmais konkrečiai remiamas **Ukrainos žalioji atkūrimas ir dalyvaujamas atstatymas**: vykdomi tokie inovacijų projektai kaip žiedinė Černihivo blokinių pastatų renovacija, tvaraus žemės naudojimo iniciatyvos ir žalioji miestų atkūrimas Juodosios jūros baseine⁵⁷. NEB tikslas – pasitelkiant partnerystės ryšius ir išteklius, kaip antai NEB bendruomenę, konkrečias gaires ir techninę pagalbą, užtikrinti, kad Ukraina būtų atstatoma tvariai, novatoriškai ir įtraukiai.

NEB iniciatyvos skatina dialogą bei veiksmus ir kitose ES nepriklausančiose šalyse, visų pirma Japonijoje, Brazilijoje ir Meksikoje. Komisija toliau plėš savo tarptautinį tinklą ir skatins suinteresuotus tarptautinius ekspertus, piliečius ir valdžios institucijas tęsti bendradarbiavimą, kad būtų svarstomi ir bendrai kuriami pasauliniai NEB įkvėpti sprendimai. 2025 m. įvykusi **Osakos pasaulinė paroda** suteikė ES galimybę pristatyti NEB pasauliui, užmegzti ryšius su pasaulio specialistais ir pradėti konkretų **ES ir Japonijos dialogą NEB klausimais**. Komisija plėš tokias galimybes ir išnaudos **NEB festivalių** teikiamą didelio matomumo galimybę **tarptautinei gerajai praktikai ir patirties istorijoms pristatyti**.

Komisija:

- **rems Ukrainos atstatymą ir miestų atnaujinimą**: pasitelkdama mokykloms, ligoninėms ir kultūros paveldui skirtus atkartojamus vietos projektus, propaguos įperkamus, tvarius ir kokybiškus projektavimo sprendimus, taip pat rems **NEB akademijos centro** įsteigimą ir integruos NEB vertybes į visus atitinkamus teisės aktus bei atstatymo veiklą (tam visų pirma bus pasitelktas projektas „EU4Reconstruction“⁵⁸ ir atstatymo reikmėms skirti vietos skaitmeniniai dvyniai⁵⁹);
- padedama ES delegacijų, didins NEB bendruomenės tarptautinę auditoriją kurdama **vietos NEB tinklus trečiojoje valstybėje ir steigdama NEB akademijos centrus**, visų pirma Japonijoje ir Brazilijoje;

⁵⁷ Tie projektai buvo finansuojami pagal programas LIFE, „Europos horizontas“ ir INTERREG.

⁵⁸ Įgyvendinant šį projektą, vietos lygmeniu bus dirbama su maždaug 50 pavyzdinių vidutinio dydžio savivaldybių siekiant suplanuoti ir valdyti atstatymui skirtas investicijas, atitinkančias tobulinamojo atkūrimo koncepciją ir NEB vertybes.

⁵⁹ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/lt/news/digital-twin-reconstruction-ukraine>.

- rems ES plėtrą teikdama finansavimą, gebėjimų stiprinimo paslaugas ir techninę pagalbą, kurių reikia **NEB projektams ir iniciatyvoms šalyse kandidatėse pradėti**;
- sukurs ir **tarptautinę naujojo europinio bauhauzo premijų kategoriją**, kad pristatytų ir apdovanotų tarptautinius NEB vertybes atspindinčius projektus;
- per Davoso *Baukultur* aljansą⁶⁰ skatins **tarptautinį bendradarbiavimą kokybiškos architektūros klausimais**.

4. IŠVADOS IR TOLESNI VEIKSMAI

2020 m. sukurta NEB iniciatyva sukėlė entuziazmą, paskatino kūrybingumą ir sulaukė dalyvių visoje Europoje ir už jos ribų. Skatindamas diegti inovacijas, ugdyti įgūdžius ir stiprinti pramonę, NEB padės kurti konkurencingesnę ir atsparesnę Europą, kurioje kliaunamasi kokybiškais ir įperkamais sprendimais, o atsakomybe dalijamasi visais valdymo lygmenimis. Kitas svarbus žingsnis siekiant išnaudoti visą šios iniciatyvos potencialą bus **toliau telkti atitinkamus įvairių valdymo lygmenų, politikos sričių ir ekonomikos sektorių subjektus bei tinklus. Specialistai, tyrėjai, institucijos, pilietinės visuomenės atstovai ir įmonės kviečiami prisijungti prie NEB bendruomenės** ir bendromis jėgomis kurti bei platesniu mastu diegti novatoriškus sprendimus, padedančius atnaujinti gyvenamuosius rajonus ir pereiti prie švarios energijos.

Europos Komisija tikisi, kad Europos Parlamentas, ES Taryba, Europos regionų komitetas ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas bendradarbiaus ir didins savo auditorijų informuotumą apie NEB ir su juo susijusias galimybes, joms šiuos dalykus propaguos, stengsis **įtraukti pilietinę visuomenę, menininkus, vietos institucijas, įmones ir mokslininkus ir skatins dalytis turimais ištekliais**. Bus išnaudojamos augančios NEB bendruomenės stiprybės ir skleidžiama geroji NEB praktika. Skleisti ir palaikyti NEB vertybes bei principus ir skatinti vykdyti dalyvaujamuosius bendrai rengiamus projektus bei iniciatyvas raginamos ir ne ES šalys, suinteresuotos tarptautinės organizacijos ir tinklai.

Komisija itin ragina Tarybą aptarti ir priimti **prie šio komunikato pridedamą pasiūlymą dėl Tarybos rekomendacijos**, kad kiekvienoje valstybėje narėje būtų imtasi aktyvesnių tarpsektorinių veiksmų ir kad būtų užtikrintas NEB įgyvendinimas bei NEB aspekto įtraukimas į atitinkamas nacionalines, regionines ir vietos iniciatyvas bei finansavimo programas.

⁶⁰ Davoso *Baukultur* aljansas.